

рискът от модата. Опитът да се избягне този риск чрез обединението на производството и търговията въпреки два вида дейност — специфично за кожарската индустрия — сж съвсем противоположни искания и цели. Опитът да се разхвърли този риск върху производителите на суровия материал, индустриалците, търговците и консуматорите чрез създаване на картели и концерни сжщо не е далъ задоволителни резултати, затова картелите и концерните въпреки това кожарската индустрия, като необходима за живота, върви напредъ.

* * *

Heinz Cuneus. — *Die öffentlichen Leihhäuser Deutschland unter besonderer Berücksichtigung der grossen Institute.* (Официалните заложни банки въ Германия). Leipzig, 1931.

Това е една много добре обоснована докторска теза, изготвена от г. Heinz Cuneus, под ръководството на професоръ D-r Wiedenfeld и представена въ философския факултетъ на Лайпцигския университетъ.

Авторът е проучилъ всестранно предмета на тезата си — официалните заложни банки въ Германия — и е разпредлилъ материала въ два отдѣла. Въ първия отдѣлъ се разработва темата отъ организационно и финансово гледище, а въ втория — отъ стопанско гледище.

Авторътъ взема становище по следните основни положения:

1. Заложните банки сж крайно необходими народно-стопански институтъ, затова тяхната служба трѣбва да се обедини и унифицира отъ държавата по законодателенъ пътъ, като се ограничи до минимумъ частната инициатива въ тази посока на дейностъ.

2. Заложните банки иматъ за целъ да подпомогнатъ стопански слабите слоеве на обществото, ето защо въ основата имъ не трѣбва да леже принципа на печалбата, а да се домогватъ до приходи само за покриване на необходимите си разходи.

3. Тъ трѣбва да се финансиратъ отъ държавните банки или отъ общините.

4. Лихвенниятъ процентъ на заетите на залогодателя суми трѣбва да бжде много по-малкъ отъ официалния.

5. Не трѣбва да се поставя предѣлъ на най-високата стойностъ на вещите, които могатъ да се заложатъ, за да не се изключватъ отъ обекта на заложните банки скъпите вещи.

6. Не се препоръчва строгата легитимация на залогодателя, понеже тази мѣрка усложнява писмената работа, увеличава разходите, въздействува зле психологически върху клиентелата и не дава очакваните резултати.

7. Сроковете за издѣлжаване на заетата сума и освобождаване на заложената вещь, особено въ настоящето нестабилно време, не трѣбва да надминаватъ 6 месеца съ отсрочката.

Отлично мотивиранъ е и отпора, който авторътъ дава на противниците на официалните заложни банки въ Германия.

H. Агвнски

* * *

Schewket Raschid. *Untersuchung über die Einflüsse der allgemeinen wirtschaftlichen Verhältnisse auf die Landwirtschaft und ihre Entwicklungsmöglichkeiten in der Türkei.* — Verlag Walter de Gruyter & Co-Berlin 1932. S. 203. — (Изследване върху общите стопански условия за развитието на земледелието въ Турция).

Следъ разгрома на старата османска империя, новите управници на Турция сж се заели съ задачата — да гласнатъ държавата къмъ по-бързо културно и икономическо развитие. При преследването на тази целъ тѣ, подкрепяни главно отъ интеллигенцията, не сж могли да избягнатъ нѣкои увлѣчения и подражания и не сж обърнали достатъчно внимание на специалните мѣстни условия, при които живѣе и се развива турската нация и особено турското стопанство. Ав-

торътъ си е задалъ за целъ да изследва влиянието на общите стопански и културни условия върху земледелието и възможностите за развитието му въ Турция, като се стреми да постави въпроса за турското земледѣлие не само на научна, но и на практично-стопанска основа. Той изтъква, че приборзаните и необмислени добре мѣрки, вмѣсто да гласнатъ напредъ земледѣлието и чрезъ него цялото стопанско и културно развитие на страната, напротивъ — ще го забавятъ и ще му попречатъ.

Земледѣлието не е чисто техническа, а и общостопанска, културна, политическа, историческа, даже правна проблема, чието разрешение се поставя на първо мѣсто въ зависимостъ отъ общите стопански и културни условия. Именно тѣзи стопански и културни предпоставки не сж съществували презъ времето на султаните. Целите, които си е поставяла държавата въ миналото, сж били чисто политически и върски, но не и стопански; тя се е стремилъ единствено да разшири границите си и да засили военната си мощъ. За постигането на тази целъ султаните сж имали нужда отъ едно фанатизирано население, поради което тѣ сж обръщали главно внимание на върското му възпитание. За да може, обаче, да се повдигне земледѣлието, необходими сж преди всичко познания по най-елементарните стопански и земледѣлски въпроси. Затова, първото срдѣство за да се подтикне турското земледѣлие напредъ, независимо отъ благоприятните или неблагоприятни климатически и почвени условия, е превъзпитанието на земледѣлското население, разширяването на умствения му кръгъзоръ въ стопанско и културно отношение.

Въ миналото малоазиятскиятъ турчинъ е билъ преди всичко войникъ и като такъвъ е ставалъ неспособенъ за редовна стопанска работа, изгубвалъ е всѣка охота за трудъ и, следователно, е билъ чуждъ на интересите на стопанството. Грижитъ за семейните и стопански интереси сж били оставени главно на жените. Това е друга причина, която е тикнала турчинътъ въ леностъ и инертностъ. Той се е стремилъ да бжде преди всичко господаръ, да постига земните блага съ насилие. При това религията го е учила да не се стреми къмъ земни блага, по която причина турчинътъ лесно се е задоволявалъ съ малкото, което е ималъ; а знае се, че първиятъ гласкъ къмъ поинтерзивна стопанска дейностъ е стремелъ да се задоволяватъ нарастнали културни и стопански нужди. Мала-Азия се е изтощавала и по други причини: благата, които сж били извлечени отъ завоеваните области, сж отивали да задоволятъ нуждите на военната и дворцова олигархия въ Цариградъ. Тѣй че Анадольтъ не е ималъ никаква полза отъ тѣзи завоевания; той е служилъ само за материал, като неговите жизнени сокове сж били систематически изчерпвани и той, вмѣсто да върви напредъ, съ течение на времето е западалъ въ икономическо и културно отношение. Втората необходима предпоставка за напредъкъ въ Анадола е създаване на единъ миренъ периодъ, презъ който да се привикне малоазиятското население къмъ по-рационална и системна дейностъ и да се натрупатъ блага.

Въ следните страници авторътъ описва състоянието на турското земледѣлие въ настоящия моментъ. То е преимуществено екстензивно, затворено и нагодено да задоволява собствените нужди на домакинството. Малка частъ отъ произведеното отива на пазаря. По тѣзи причини стопанството не разполага съ собствени капитални, които да бждатъ вложени съ полза въ него. Чужди капитални пъкъ не може да използватъ, защото, освенъ че чуждиятъ капиталъ е експлоататорски, но и въ природата на турчина има предразсѣдачки, които му пречатъ да работи за пари. Нежеството пъкъ на турския селянинъ му пречи да използвава благоприятните условия на пазаря, които той зле познава. При това положение да се мисли за интензивно земледѣлие по западноевропейски или американски образецъ е немислимо и всѣко увлѣчение въ тази насока трѣбва да се отбѣгва като опасно. Преди всичко резултатите отъ влагане на голѣми капитални за машини, постройки и пр. нѣма да бждатъ същити, както това е случая при по-културните народи, които разполагатъ съ опитни работници и ръководители; при